ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
ΔΑΝΙΗΛ

Ἡ ἐσχατολογικὴ προσδοκία τῆς Ἐκκλησίας

Ἱερὰ Μητρόπολις Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Υμηττοῦ
2008

Ἡ ἐσχατολογικὴ προσδοκία τῆς Ἐκκλησίας

Κείμενα:
Μητροπολίτου Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ
Δανιὴλ

Στοιχειοθεσία, Διακόσμησις, Ἐπιμέλεια Ἐκδόσεως:
Ἀδελφότης Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Ἰωάννου Προδρόμου Καρέα

Εἰκόνα ἐξωφύλλου:
Ὁ Χριστὸς Παντοκράτωρ. Μονὴ Τοπλοῦ.

Σειρά:
«Χριστολογικὰ» ἀριθμ. 12

Copyright:
Ἱερὰ Μητρόπολις Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ.
Λεωφόρος Ὑμηττοῦ 47-51, Τ.Κ. 161 21 Καισαριανὴ
Τηλ.: 210.72.24.123
www.imkby.gr e-mail: info@imkby.gr

ISBN: 978-960-6841-04-0

Ἐκδοτική Παραγωγή
Ἑπταλόφος
ΕΚΔΟΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ
ΕΠΤΑΛΟΦΟΣ Α.Β.Ε.Ε.
Ἀρδηττοῦ 12-16, 116 36 Ἀθήνα
Τηλ.: 210.921.7513, 210.921.4820 • Fax: 210.923.7033
www.eptalofos.gr • e-mail: info@eptalofos.gr

Ἡ ἐσχατολογική προσδοκία τῆς Ἐκκλησίας

Τοῦ Μητροπολίτου
Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ
Δανιὴλ

Ἡ ἐσχατολογικὴ προσδοκία τῶν πιστῶν, τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας, στηρίζεται στὴν διδασκαλία τῆς Ἁγίας Γραφῆς γιὰ τὴν «ἐν δόξῃ» κατάσταση τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, πρὸς τὸν ὁποῖο ἡ Ἐκκλησία στρέφει καὶ τὸν νοῦ καὶ τὴν προσοχὴ τοῦ ἀνθρώπου.

Στὴν Ἁγία Γραφὴ διακρίνουμε δύο καταστάσεις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Πρώτη, τὴν κατάσταση τῆς κενώσεως καὶ ταπεινώσεως, ποὺ ἀρχίζει ἀπὸ τὴν σύλληψη καὶ φτάνει καὶ κορυφώνεται στὸν θάνατο πάνω στὸν Σταυρό. Καὶ δεύτερη, τὴν κατάσταση τῆς ὑψώσεως καὶ δόξας, ποὺ ἀρχίζει ἀπὸ τὴν εἰς Ἅδου κάθοδο καὶ φτάνει μέχρι τὴν ἐνθρόνιση στὰ δεξιὰ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός, καὶ ἐπίσης μέχρι τὴν δευτέρα παρουσία Του καὶ τὴν ἔσχατη Κρίση.

Στὶς δύο αὐτὲς καταστάσεις τοῦ Κυρίου ἀναφέρεται ἡ Ἁγία Γραφή, ἄλλοτε μὲν χωριστὰ καὶ αὐτοτελῶς γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα καὶ τὴν θεότητα, ἄλλοτε δὲ καὶ στὶς

δύο μαζί, καὶ στὴν θεότητα καὶ στὴν ἀνθρωπότητα. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος στὴν πρὸς Φιλιππησίους Ἐπιστολὴ ἀναφέρεται τόσο στὴν ἀνθρωπότητα ὅσο καὶ στὴν θεότητα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ λέγοντας· *«ὃς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων οὐχ ἁρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ, ἀλλ᾽ ἑαυτὸν ἐκένωσε μορφὴν δούλου λαβών, ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος, καὶ σχήματι εὑρεθεὶς ὡς ἄνθρωπος ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν γενόμενος ὑπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ. Διὸ καὶ ὁ Θεὸς αὐτὸν ὑπερύψωσε καὶ ἐχαρίσατο αὐτῷ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα, ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ πᾶν γόνυ κάμψῃ ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων, καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσηται, ὅτι Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν Θεοῦ Πατρός»* (β΄ 6-11).

Δηλαδή: «*Αὐτὸς* (ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς) *ἐπειδὴ εἶναι ἐκ φύσεως Θεός, δὲν θεώρησε ὡς κλοπιμαῖο ἅρπαγμα τὴν ἰσότητά του μὲ τὸν Θεό, ἀλλὰ ἄδειασε τὸν ἑαυτό του καὶ πῆρε τὴν φύση τοῦ δούλου* (τοῦ ἀνθρώπου δηλαδή), *καὶ ἔγινε ὅμοιος* (στὴν φύση) *μὲ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἐπειδὴ στὸ σχῆμα βρέθηκε ὅτι ἦταν τέλειος ἄνθρωπος, γι᾽ αὐτὸ ταπείνωσε τὸν ἑαυτό του κάνοντας ὑπακοὴ μέχρι θανάτου, καὶ μάλιστα θανάτου σταυρικοῦ. Γι᾽ αὐτὸ καὶ ὁ Θεὸς αὐτὸν* (τὸν Ἰησοῦ Χριστὸ) *τὸν ὑπερύψωσε καὶ τοῦ χάρισε ὄνομα τὸ ἀνώτερο ὅλων ὄνομα, ὥστε μπροστὰ στὸ ὄνομα* (δηλαδὴ μπροστὰ στὸ πρόσωπο) *τοῦ Ἰησοῦ νὰ ὑποκλιθεῖ* (= νὰ τὸν προσκυνήσει) *κάθε γόνατο ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων ὑπάρξεων, καὶ κάθε γλῶσσα* (= κάθε λογικὴ ὀντότης) *δοξολογικῶς νὰ ὁμολογήσῃ, ὅτι πράγματι εἶναι Κύριος ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς πρὸς δόξαν τοῦ Θεοῦ Πατρός».*

Βεβαίως τίθεται τὸ θέμα ἑρμηνείας τοῦ συγκεκριμένου χωρίου, τὸ ὁποῖο χρησιμοποιήθηκε ἀπὸ τοὺς αἱρετικούς, γιὰ νὰ μειωθῇ καὶ νὰ πολεμηθῇ ἡ θεότητα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. Στὴν προσπάθειαν ὀρθοδόξου

κατανοήσεως τοῦ χωρίου θὰ καταφύγουμε στοὺς Ἁγίους Πατέρας μας, στοὺς μύστες ποὺ ἔλαβαν *«οὐρανίων μυστηρίων ἀποκάλυψιν»*, καὶ οἱ ὁποῖοι μὲ τὸν φωτισμὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐξήγησαν τὰ αἰνίγματα τῆς Ἁγίας Γραφῆς.

Ὁ βασιλικὸς κάλαμος τῆς Ἐκκλησίας καὶ φωστήρας τῆς Καισαρείας Μέγας Βασίλειος στὸν 4ο λόγο κατὰ τοῦ Εὐνομίου λέει, ὅτι *«τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα»* καὶ ἡ *«ἐξομολόγησις πάσης γλώσσης»* δόθηκε στὴν ἀνθρωπότητα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ὄχι στὴν θεότητα. Καὶ τὸ ἐξηγεῖ αὐτὸ μὲ τὸν ἑξῆς συλλογισμό· *«Εἰ μετὰ τὴν ἐνανθρώπησιν, διὰ τὴν ὑπακοήν, τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα τῷ Υἱῷ Θεῷ ὄντι ὁ Πατὴρ ἐχαρίσατο, καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξωμολογήσατο Κύριον πρὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως οὔτε τὸ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα εἶχεν, οὔτε παρὰ πάντων τὴν ὁμολογίαν τοῦ εἶναι Κύριος. Μείζων οὖν ἐγένετο μετὰ τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ πρὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως ὅπερ ἄτοπον. Τοιοῦτο δὲ ἐστι καὶ τό Ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανοῖς καὶ ἐπὶ γῆς. Εἰς τὴν ἐνανθρώπησιν οὖν, καὶ οὐκ εἰς τὴν θεότητα ταῦτα νοεῖν δεῖ»* (P.G. τ. 29, στ. 693).

Δηλαδή: *«Ἂν δεχτοῦμε ὅτι μετὰ τὴν ἐνανθρώπηση, ἐξαιτίας τῆς ὑπακοῆς, ὁ Πατέρας χάρισε τὸ ἀνώτερο ὅλων ὄνομα στὸν Υἱὸ κατὰ τὴν θεία φύση, καὶ τότε κάθε γλῶσσα τὸν ὁμολόγησε Κύριο* (= Θεό), *ἐνῶ πρὶν ἀπὸ τὴν ἐνανθρώπηση οὔτε τὸ ὄνομα "τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα" εἶχε, οὔτε τὴν ὁμολογία ἀπὸ ὅλους ὅτι εἶναι ὁ Κύριος τότε τὸ συμπέρασμα εἶναι ὅτι ὁ Υἱὸς ὁ μετὰ τὴν ἐνανθρώπηση ἔγινε ἀνώτερος ἀπὸ τὸν Υἱὸ πρὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως, πρᾶγμα ποὺ εἶναι ἄτοπο. Παρόμοια περίπτωση εἶναι καὶ τὸ ρητό "Ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανοῖς καὶ ἐπὶ γῆς"* (Μτθ. 28,18). *Πρέπει λοιπὸν νὰ καταλαβαίνουμε ὅτι αὐτὰ ἀναφέρονται στὴν ἐνανθρώπηση, καὶ ὄχι στὴν θεότητα».*

Στὸν 6ο λόγο του κατὰ Εὐνομίου ὁ θειότατος καὶ μυστιπόλος ἅγιος Πατέρας μας Γρηγόριος ὁ Νύσσης, ἑρμηνεύοντας τὸν ἀποστολικὸ λόγο στὴν πρὸς Φιλιππησίους ἐπιστολή, ἀποδεικνύει ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἀφ᾽ ἑνὸς μὲν ὡς πρὸς τὴν θεότητα ἔχει τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα, ἀφ᾽ ἑτέρου δὲ ὡς πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα προσκυνεῖται ἀπὸ ὅλη τὴν κτίση. *«Ὁ γὰρ αὐτὸς καὶ τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα ἔχει, καὶ ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ τῷ κατὰ Ἰησοῦν ὀνόματι παρὰ πάσης προσκυνεῖται τῆς κτίσεως»* (P.G. τ. 45 στ. 737). Ἄρα τὸ νόημα τῆς Ἁγίας Γραφῆς εἶναι, ὅτι μετὰ τὴν ἐνανθρώπηση καὶ τὴν ὑποστατικὴ ἕνωση τῶν δύο φύσεων, τῆς θεότητος καὶ τῆς ἀνθρωπότητος, στὸ πρόσωπο τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ἡ ἀνθρωπότητα ἀνυψώθηκε καὶ θεώθηκε. Ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἔγινε ἄνθρωπος, προκειμένου ὁ ἄνθρωπος νὰ γίνει κατὰ χάριν Θεὸς σύμφωνα μὲ τὴν ὀρθόδοξη πατερικὴ διδασκαλία.

Εἶναι προφανὴς ὄχι μόνον ἡ χριστολογικὴ σημασία τοῦ χωρίου αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀνθρωπολογικὴ τέτοια. Διότι ὅσα ἀφοροῦν στὴν ἀνθρωπότητα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ οἱ δωρεὲς καὶ τιμὲς ποὺ χαρίστηκαν σ᾽ Αὐτὸν ὡς ἄνθρωπο, μεταδίδονται συνεργοῦντος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στοὺς ἀνθρώπους.

Εἶναι σημαντικὸ γιὰ τὸ θέμα μας νὰ σημειώσουμε ὅτι ἀπὸ τὸν οὐράνιο θρόνο Του ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς ἀπευθύνεται σὲ ὅσους κατοικοῦν στοὺς οὐρανούς, σὲ ὅσους διαμένουν πάνω στὴν γῆ καὶ σὲ ὅσους βρίσκονται στὰ καταχθόνια καὶ τοὺς λέει· *«Ἐγὼ δὲ κατεστάθην βασιλεὺς ὑπ᾽ αὐτοῦ ἐπὶ Σιὼν ὄρος τὸ ἅγιον αὐτοῦ διαγέλλων τὸ πρόσταγμα Κυρίου. Κύριος εἶπε πρός με· Υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε. αἴτησαι παρ᾽*

ἐμοῦ, καὶ δώσω σοι ἔθνη τὴν κληρονομίαν σου καὶ τὴν κατάσχεσίν σου τὰ πέρατα τῆς γῆς. ποιμανεῖς αὐτοὺς ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ, ὡς σκεύη κεραμέως συντρίψεις αὐτούς» (Ψαλμ. β΄ 6-9).

Δηλαδή: *«Ἐγὼ ἐνθρονίστηκα βασιλιᾶς ἀπὸ αὐτὸν* (= τὸν Θεὸ Πατέρα) *πάνω στὴν Σιὼν τὸ ἅγιο βουνό του, γιὰ νὰ κηρύττω τὸ πρόσταγμα τοῦ Κυρίου. Ὁ Κύριος εἶπε πρὸς ἐμένα· Υἱός μου εἶσαι σύ, ἐγὼ σήμερα σὲ γέννησα. Ζήτησε ἀπὸ ἐμένα, καὶ θὰ σοῦ δώσω ὅλα τὰ ἔθνη γιὰ κληρονομιά σου καὶ τὴν κυριαρχία σου μέχρι τὰ πέρατα τῆς γῆς. Θὰ τοὺς ποιμάνεις μὲ ῥάβδο σιδερένια, καὶ θὰ τοὺς συντρίψεις σὰν τὰ πήλινα σκεύη τοῦ κεραμοποιοῦ».*

Ὁ Κύριος, ἐπειδὴ εἶναι Θεός, ἦταν βασιλιᾶς καὶ πρὶν ἀπὸ τὴν ἐνανθρώπησή του. Μετὰ τὴν ἐνανθρώπηση καὶ τὴν ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ Πατρὸς καθέδρα, ἔλαβε καὶ ἡ ἀνθρωπότητα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ βασιλικὴ ἐξουσία καὶ στέφανον. Σ᾽ αὐτὸ συνηγοροῦν καὶ τὰ ἑξῆς·

Ὁ Κύριος στὴν Ἀρχιερατικὴ προσευχὴ πρὸ τοῦ Πάθους Του ζήτησε τὴν δόξα τῆς ἀνθρωπότητός Του λέγοντας· *«Δόξασόν με σύ, Πάτερ, παρὰ σεαυτῷ τῇ δόξῃ ᾗ εἶχον πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι παρὰ σοί»* (Ἰωάν. ιζ΄ 5). Ἔλαβε λοιπὸν αὐτὴ τὴν δόξα μετὰ τὸ Πάθος καὶ τὴν Ἀνάσταση. Διότι ἐμφανίστηκε στοὺς Μαθητὲς καὶ Ἀποστόλους μετὰ τὴν ἐκ νεκρῶν Ἀνάσταση καὶ εἶπε· *«Ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς»* (Ματθ. κη΄ 18). Καὶ ὅταν συνομιλοῦσε μὲ τοὺς δύο μαθητές, καθὼς πορεύονταν πρὸς τοὺς Ἐμμαούς, τοὺς ρωτοῦσε· *«Οὐχὶ ταῦτα ἔδει παθεῖν τὸν Χριστὸν καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ;»* (Λουκᾶ κδ΄ 26).

Μὲ ποικίλους τρόπους καὶ ἐπαρκέστατα οἱ θεόπνευστοι συγγραφεῖς τῆς Καινῆς Διαθήκης ἀναφέρονται στὴν *«ἐν δόξῃ»* κατάσταση τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

1. Γιὰ τὴν ἔνδοξη κατάσταση τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ μίλησε ὁ Κορυφαῖος τῶν Ἀποστόλων Πέτρος στοὺς Ἰουδαίους κατὰ τὴν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς λέγοντας· *«Ἀσφαλῶς οὖν γινωσκέτω πᾶς οἶκος Ἰσραήλ, ὅτι καὶ Κύριον καὶ Χριστὸν αὐτὸν ὁ Θεὸς ἐποίησε, τοῦτον τὸν Ἰησοῦν, ὃν ὑμεῖς ἐσταυρώσατε»* (Πράξ. Β΄ 36).

2. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος στὴν πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολή (α΄ 3)· *«ὃς ὢν ἀπαύγασμα τῆς δόξης καὶ χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ, φέρων τε τὰ πάντα τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, δι᾽ ἑαυτοῦ καθαρισμὸν ποιησάμενος τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τῆς μεγαλωσύνης ἐν ὑψηλοῖς».*

Ὁ ἴδιος οὐρανοβάμων Ἀπόστολος καὶ θεατὴς τῶν ἀρρήτων καὶ ἀθεάτων μυστηρίων στηρίζοντας ἀκόμη περισσότερο τὴν πίστη τῶν Ἐφεσίων στὸν ἀληθινὸ Θεὸ καὶ ἐνισχύοντας τὴν ἐμπιστοσύνη τους εἰς *«τὴν ἐνέργειαν τοῦ κράτους τῆς ἰσχύος αὐτοῦ»* (Ἐφεσ. α΄ 19) παρουσιάζει ὡς πειστικὴ ἀπόδειξη ὅσα ἐνήργησε ὁ Θεὸς διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ *«ἐγείρας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, καὶ ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ αὐτοῦ ἐν τοῖς ἐπουρανίοις, ὑπεράνω πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας καὶ δυνάμεως καὶ κυριότητος καὶ παντὸς ὀνόματος ὀνομαζομένου οὐ μόνον ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι. Καὶ πάντα ὑπέταξεν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ αὐτὸν ἔδωκε κεφαλὴν ὑπὲρ πάντα τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἥτις ἐστὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ, τὸ πλήρωμα τοῦ τὰ πάντα ἐν πᾶσι πληρουμένου»* (Ἐφεσ. α΄ 20-23).

Τὸ συμπέρασμα τῶν λόγων αὐτῶν εἶναι, ὅτι ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ ἐμπιστεύεται τὸν Θεὸν καὶ τὸ σχέδιο τοῦ Θεοῦ γι᾽ αὐτόν.

Ἐπίσης στὴν πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολή του ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ὁ ἔξοχος αὐτὸς ἑρμηνευτὴς τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἐπικαλεῖται τὸν λόγο τοῦ Προφήτου Ἡσαΐα, τὸν ὁποῖο καὶ ἐφαρμόζει στὸν Κύριο Ἰησοῦ Χριστὸ καὶ ἐξηγεῖ, ὅτι *«εἰς τοῦτο γὰρ Χριστὸς καὶ ἀπέθανε καὶ ἀνέστη καὶ ἔζησεν, ἵνα καὶ νεκρῶν καὶ ζώντων κυριεύσῃ... Γέγραπται γάρ· ζῶ ἐγώ, λέγει Κύριος, ὅτι ἐμοὶ κάμψει πᾶν γόνυ καὶ ἐξομολογήσεται πᾶσα γλῶσσα τῷ Θεῷ»* (Ρωμ. ιδ΄ 9-11· Ἡσ. μθ΄ 18 / με΄ 23).

3. Τὸν ἔνδοξο Κύριο παρουσιάζει μὲ ζωηρότατες καὶ ἐντονότατες εἰκόνες ὁ Ἀπόστολος καὶ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης στὴν Ἀποκάλυψη, ὥστε νὰ παρηγορήσει καὶ ἐνισχύσει καὶ τοὺς τότε χριστιανούς, οἱ ὁποῖοι διώκονταν ἀπὸ τοὺς εἰδωλολάτρες, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ὅλους τοὺς ἀγωνιζόμενους πιστούς, γιὰ νὰ κρατηθοῦν μακριὰ ἀπὸ κάθε πονηρία καὶ κακία, καὶ νὰ παραμείνουν ἅγιοι, ὅπως ἅγιος εἶναι ὁ Θεὸς ὁ ὁποῖος τοὺς κάλεσε.

Ὅπως ὁ Κύριος ὑψώθηκε καὶ δοξάστηκε μέσῳ τοῦ Πάθους καὶ τοῦ Σταυροῦ, ἔτσι καὶ οἱ πιστοὶ πρέπει νὰ βαπτιστοῦν στὸ ἴδιο βάπτισμα, γιὰ νὰ δοξαστοῦν καὶ ὑψωθοῦν κατὰ τὸν λόγο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ πρὸς τοὺς υἱοὺς Ζεβεδαίου· *«Τὸ βάπτισμα, ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθήσεσθε»* (Μάρκ. ι΄ 39), γιὰ νὰ Τὸν ἀκολουθήσουν στὴν αἰώνια δόξα καὶ ζωή. *«Εἰ γὰρ πιστεύομεν ὅτι Ἰησοῦς ἀπέθανε καὶ ἀνέστη, οὕτω καὶ ὁ Θεὸς τοὺς κοιμηθέντας διὰ τοῦ Ἰησοῦ ἄξει σὺν αὐτῷ»* (Α΄ Θεσ. δ΄ 14).

Στὴν Ἀποκάλυψη ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς φανερώνεται·

α) Ὡς Παντοκράτορας

Ὁ Κύριος εἶναι ὁ Παντοκράτορας. *«Ἐγώ εἰμι τὸ Α καὶ τὸ Ω, λέγει Κύριος ὁ Θεός, ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος, ὁ Παντοκράτωρ»* (Ἀποκ. α΄ 8). Οἱ ἐγκόσμιες δυνάμεις διαθέτουν, κατὰ τὸ *«ἐδόθη αὐτῷ»*, (Ἀποκ. ιγ΄ 7)

καὶ ἐξουσία καὶ δύναμη, καὶ ὁ Θεὸς δὲν τὰ ἀφαιρεῖ ἀπὸ αὐτές, οὔτε ὅταν στρέφονται ἐναντίον Του, διότι εἶναι ἤδη ἡττημένες. Ὑπεράνω ὅμως τῆς ἀνθρώπινης πραγματικότητος ὁ Θεὸς παρουσιάζει τὴν οὐράνια. Ὑπεράνω τῶν καταπιεστικῶν καὶ ἀντίθεων δυνάμεων τοῦ κόσμου τούτου παρουσιάζεται Ἐκεῖνος, ὑπομονετικὸς καὶ σιωπηλός. Αὐτός, ἐναντίον τοῦ ὁποίου βάλλουν ὅσοι πολεμοῦν Αὐτὸν ποὺ κατοικεῖ «ἐν οὐρανοῖς» καὶ τὴν «Σκηνὴ» Τοῦ τὴν ἀληθινή, εἶναι ὁ Αἰώνιος καὶ ὁ Ὕπατος Κριτής.

Αὐτός, ὁ ὁποῖος φανερώνεται στὴν Ἀποκάλυψη, εἶναι ὁ Ἰησοῦς Χριστός. Ὀνομάζει τὸν Ἑαυτό του *«ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος»*. Αὐτὸς εἶναι *«ἡ δρῶσα ἀρχὴ»* καὶ *«ὁ ἐνεργῶν ἔσχατος»*. Εἶναι *«ὁ ζῶν»*, ὁ Ὁποῖος εἶναι ἀνώτερος καὶ ἀπὸ τὴν ζωὴ καὶ ἀπὸ τὸν θάνατο. Ζωὴ καὶ θάνατος ὑπακούουν στὴν Παντοδυναμία Του. Γι᾽ αὐτὸ καὶ κατέχει *«τὰς κλεῖς τοῦ θανάτου καὶ τοῦ Ἅδου»* (Ἀποκ. α΄ 18). Εἶναι πιὸ δυνατὸς καὶ ἀπὸ τὶς πιὸ ἰσχυρὰς δυνάμεις. Ἔχει ὑποφέρει ὅ,τι ὑποφέρουν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ τὴν γέννηση ἕως τὸν θάνατό τους, ἀλλὰ τὰ ὑπερνίκησε, ἐπειδὴ εἶναι ὁ «αἰωνίως ζῶν» καὶ ἡ Ἀγάπη.

β) Ὡς «ὁ καθήμενος ἐπὶ τοῦ θρόνου».

«Καὶ ἰδοὺ θρόνος ἔκειτο ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τὸν θρόνον καθήμενος» (Ἀποκ. δ΄ 2).

Ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης βλέπει τὸν Κύριο Ἰησοῦ Χριστὸ στὸν οὐρανὸ νὰ κάθεται πάνω σὲ θρόνο καὶ νὰ δοξολογῆται. Δὲν περιγράφει τὴν μορφή Του, ἀλλὰ τὴν λαμπρὰ δόξαν, ἡ ὁποία πηγάζει ἀπ᾽ Αὐτόν. Μὲ αὐτὴ τὴν περιγραφὴ φανερώνει τὸ μεγαλεῖο, τὴν μεγαλοπρέπεια, τὴν ἀκτινοβολία Ἐκείνου, στὸν ὁποῖο ἔχουν στηρίξει τὶς ἐλπιδες τους ὅλες οἱ φυλὲς τῆς γῆς. Φανερώνει τὴν δύναμη τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία δὲν ἐπηρεάζεται ἀπὸ τὶς ἐγκόσμιες με-

ταβολές, ἀλλὰ μένει δυνατή, ἐφ᾽ ὅσον κατευθύνει ὁ Ἴδιος ὁ,τιδήποτε συμβαίνει στὸν κόσμο.

γ) Ὡς προσκυνούμενος

Σὲ μία μεγαλοπρεπῆ εἰκόνα ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης περιγράφει τὴν προσκύνηση τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀπὸ τοὺς εἰκοσιτέσσερις πρεσβυτέρους, οἱ ὁποῖοι, στὴν «ὅραση» αὐτή, συμβολίζουν ὁλόκληρη τὴν ἀνθρωπότητα. Οἱ εἰκοσιτέσσερις πρεσβύτεροι παριστάνονται νὰ φοροῦν τὰ ἐπίσημα ἐνδύματά τους καὶ νὰ ἔχουν στολισμένα μὲ χρυσὰ στεφάνια τὰ κεφάλια τους. Αὐτοὶ σηκώνονται ἀπὸ τὴν θέση τους, προσκυνοῦν ἕως ἐδάφους *«τὸν Καθήμενον ἐπὶ τοῦ θρόνου»*, καὶ ἀποθέτουν τὰ στεφάνια τους μπροστὰ στὰ πόδια Ἐκείνου. Τὸ νόημα καὶ ἡ σημασία αὐτῆς τῆς πράξεως εἶναι, ὅτι ὁ ἄνθρωπος μὲ τὴν θέλησή του παραδίδεται στὸν Θεὸ καὶ ἐνώπιόν Του ἀποθέτει ὅλη τὴν ὕπαρξή του. Αὐτὴ ἡ στάση ζωῆς γίνεται ἡ προσευχὴ τῶν πιστῶν· *«Ἑαυτοὺς καὶ ἀλλήλους καὶ πᾶσαν τὴν ζωὴν ἡμῶν Χριστῷ τῷ Θεῷ παραθώμεθα»*. Γίνεται προτροπή· *«Δεῦτε προσκυνήσωμεν καὶ προσπέσωμεν Χριστῷ»* (Εἰσοδικὸν τῆς Θείας Λειτουργίας).

Ὁ ἄνθρωπος ὅταν παρουσιάζεται ἀλύγιστος ἐνώπιον τοῦ μεγαλοπρεποῦς Κυρίου, φαίνεται σὰν πεισματάρης, σὰν νὰ κρατᾶ μία στάση δυναμική. Εἶναι σὰν νὰ λέει πρὸς τὸν Θεό· *«Ἐγώ εἶμαι· νᾶμαι, ἐδῶ στέκομαι· ἔχω καὶ δύναμη καὶ θέληση· ἀντιπροσωπεύω τὰ συμφέροντά μου καὶ ὑπερασπίζομαι τὸ δίκιο μου»*.

Αὐτὴ τὴν ἀγέρωχη στάση θυσιάζει ὁ ἄνθρωπος μὲ τὸ εὐλαβικὸ λύγισμα τοῦ σώματός του, ὅταν σκύβει καὶ προσκυνᾶ. Μὲ αὐτὴ τὴν κίνησι καὶ τὴν στάση του εἶναι σὰν νὰ λέει στὸν Θεό· *«Ἐσὺ ἔχεις τὴν δύναμη καὶ τὴν ἐξουσία καὶ ὄχι ἐγώ. Ἐσὺ ὑπάρχεις, Ἐσὺ εἶσαι "ὁ Ὤν" καὶ ὄχι ἐγώ»*. Σ᾽ Αὐτόν, στὸν ὁποῖο ἀπευθύνεται ὁ

ἄνθρωπος, ἀναγνωρίζει, ὅτι εἶναι ἀνώτερός του καὶ ἔχει τὴν δυνατότητα νὰ ἐξουσιάζει καὶ νὰ κυβερνᾶ. Αὐτὴ τὴν αὐτοσυνειδησίαν ἐξέφρασε ὁ Πατριάρχης Ἀβραάμ, ὅταν ἐξομολογήθηκε, *«Ἐγὼ δὲ εἰμι γῆ καὶ σποδός»* (Γεν. ιη΄ 27).

Ἀναλυτικότερα μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι τρία εἶναι τὰ στοιχεῖα τὰ ὁποῖα περιέχει ἡ ἐσχατολογικὴ προσδοκία τοῦ πιστοῦ ἀνθρώπου καὶ κατ᾽ ἐπέκταση τῆς Ἐκκλησίας.

1) Ὁ χριστιανός, ἐνῶ ζεῖ ἐν τόπῳ καὶ χρόνῳ, ἐνῶ περιβάλλεται ἀπὸ τὶς ἀντίθεες δυνάμεις, ἐνῶ ἀντιμετωπίζει καθημερινὰ τὶς παγίδες τοῦ ἐχθροῦ, ἐνῶ συναντᾶ στὴν πορεία τῆς ζωῆς του καθημερινὰ τὸν θάνατο στὶς ποικίλες μορφές του, τὴν ματαιότητα, τὴν φθοράν, τὴν ἀπειλὴ τῆς ὑπάρξεώς του, ἀτενίζει μὲ αἰσιοδοξία πρὸς τὸν Παντοκράτορα Κύριον καὶ ἐνισχύεται καὶ παρηγορεῖται ἀπὸ τὸν Νικητὴ τοῦ θανάτου, ποὺ ὑπόσχεται· *«Ὁ νικῶν, δώσω αὐτῷ καθίσαι μετ᾽ ἐμοῦ ἐν τῷ θρόνῳ μου, ὡς κἀγὼ ἐνίκησα καὶ ἐκάθισα μετὰ τοῦ Πατρός μου ἐν τῷ θρόνῳ αὐτοῦ»* (Ἀποκ. γ΄ 21).

Οἱ λόγοι αὐτοὶ τοῦ Κυρίου διανοίγουν λυτρωτικῶς τὸν ὁρίζοντα τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς, καταφάσκουν στὸ ἀνθρώπινο πρόσωπο, καταξιώνουν καὶ δικαιώνουν τὸν πνευματικὸ ἀγῶνα τοῦ ἀγωνιζομένου ἀνθρώπου, τοὺς κόπους τῆς ἀσκήσεως, τὴν θυσία τῆς ἄρσεως τοῦ σταυροῦ τοῦ Κυρίου. Ὁ ἀναγεννημένος ἐν Χριστῷ ἄνθρωπος μὲ τὰ ἱερὰ Μυστήρια καὶ τὸν ἀγῶνα του ἐναντίον τῆς πολυειδοῦς ἁμαρτίας καὶ γιὰ νὰ καθαρίσει τὸ *«ἔσωθεν τοῦ ποτηρίου»*, τελικὰ θὰ δοξαστεῖ καθήμενος καὶ αὐτὸς πάνω στὸν θρόνο τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός. Ὁ διάβολος, ὁ μισάνθρωπος καὶ ἀρχέκακος ἀντίδικος τοῦ

ἀνθρώπου, δὲν θὰ κατορθώσει νὰ ματαιώσει τὴν Βουλὴ τοῦ Θεοῦ γιὰ τὸν ἄνθρωπο, οὔτε νὰ ἐμποδίσει τὸν ἄνθρωπο νὰ ὑψωθεῖ καὶ νὰ δοξαστεῖ «ἐν Θεῷ διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ».

2) Ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστὸς ὅταν παρηγοροῦσε τοὺς θλιμμένους καὶ ταραγμένους Μαθητές Του κατὰ τὴν γεμάτη θεϊκὴ ἔμπνευση καὶ μεγαλειότητα ἀποχαιρετιστήρια ὁμιλία Του τὸ βράδυ τῆς Μεγάλης Πέμπτης, τὴν παραμονὴ τοῦ θανάτου Του ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς καὶ σωτηρίας, ἔκανε ἕναν συλλογισμὸ καὶ ἔδωσε μία ὑπόσχεση. Εἶπε· *«Ἐὰν πορευθῶ καὶ ἑτοιμάσω ὑμῖν τόπον, πάλιν ἔρχομαι καὶ παραλήψομαι ὑμᾶς πρὸς ἐμαυτόν, ἵνα ὅπου εἰμὶ ἐγώ, καὶ ὑμεῖς ἦτε»* (Ἰωάν. ιδ΄ 3).

Ὁ μὲν συλλογισμός Του εἶναι, ὅτι ὁ δικός Του θάνατος θὰ προετοιμάσει τὸν *«τόπον»*, δηλαδὴ τὶς προϋποθέσεις, γιὰ νὰ Τὸν ἀκολουθήσουν οἱ πιστοὶ στὴν δόξαν καὶ τὴν αἰώνια ζωήν. Ἡ δὲ ὑπόσχεσή Του, ὅτι θὰ ἐπιστρέψει ὁπωσδήποτε, γιὰ νὰ τοὺς παραλάβει καὶ νὰ ζήσουν αἰωνίως μαζί Του.

Ὁ πιστὸς ἄνθρωπος ζεῖ μὲ αὐτὴ τὴν ἔντονη προσδοκία, ὅπως τὴν βίωνε καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος καὶ ἔγραφε· *«Ἡμῶν γὰρ τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει, ἐξ οὗ καὶ σωτῆρα ἀπεκδεχόμεθα Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, ὃς μετασχηματίσει τὸ σῶμα τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν εἰς τὸ γενέσθαι αὐτὸ σύμμορφον τῷ σώματι τῆς δόξης αὐτοῦ κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ δύνασθαι αὐτὸν καὶ ὑποτάξαι αὐτῷ τὰ πάντα»* (Φιλιπ. γ΄ 20-21).

3) Ἔτσι ἡ ἐσχατολογικὴ προσδοκία τῶν πιστῶν, τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας, περιλαμβάνει καὶ τὴν μεταστοιχείωση τοῦ σώματος καὶ τὸν ἀφθαρτισμὸ τοῦ ὑλικοῦ στοιχείου, τὴν ἀπαλλαγὴ καὶ τὴν ἐλευθερία του ἀπὸ τὴν ματαιότητα καὶ τὴν φθορά. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος στὸ

πιὸ ἔνδοξο κεφάλαιο τῆς Καινῆς Διαθήκης, τὸ ιε΄ τῆς Α΄ πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῆς, διακηρύττει ὅτι *«ἔσχατος ἐχθρὸς καταργεῖται ὁ θάνατος»* (Α΄ Κορ. ιε΄ 26).

Ἐξ ἄλλου ἡ κτίση «ἀποκαραδοκοῦσα», ἀναμένει τὴν ἀποκάλυψη τῶν ἐνδόξων υἱῶν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἀπόλαυση τοῦ κάλλους τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. *«Ἡ γὰρ ἀποκαραδοκία τῆς κτίσεως, τὴν ἀποκάλυψιν τῶν υἱῶν τοῦ Θεοῦ ἀπεκδέχεται. Τῇ γὰρ ματαιότητι ἡ κτίσις ὑπετάγη, οὐχ ἑκοῦσα, ἀλλὰ διὰ τὸν ὑποτάξαντα, ἐπ᾽ ἐλπίδι, ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ. Οἴδαμεν γὰρ ὅτι πᾶσα ἡ κτίσις συστενάζει καὶ συνωδίνει ἄχρι τοῦ νῦν»* (Ρωμ. η΄ 19-22).

Τὴν οὐράνια πατρίδα τοῦ πιστοῦ, τὴν χώρα τῶν ζώντων, τὸν Οὐράνιο Νυμφίο, τὸν Βασιλέα τῆς δόξης καὶ τὴν ἀπαστράπτουσα λαμπρότητα τῆς ἄνω Ἱερουσαλὴμ σημαίνει ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης μὲ τὶς ὁράσεις Του στὰ δύο τελευταῖα κεφάλαια τῆς Ἀποκαλύψεως, τὸ 21ο καὶ 22ο. Εἶναι ὁ *«καινὸς οὐρανὸς καὶ καινὴ γῆ»*. Αὐτὰ τὰ θεῖα σκηνώματα περιγράφει ὁ θεόπτης θεῖος Ἄνδρας καὶ πατέρας Ἀνδρέας ὁ Κρήτης· *«Ἔνθα τὸ ἀληθινῶς ζῆν, ἡ ὁλόφωτος Βασιλεία, ἡ ἀκατάληπτος τῶν Ἀγγέλων χορεία..., ἔνθα οἱ λειμῶνες τῆς ἀφθαρσίας, αἱ πηγαὶ τῆς ἀενάου ζωῆς, τὰ ρεῖθρα τοῦ θεοβλύτου Φωτός, οἱ ποταμοὶ τῆς ἀειζώου φωτοχυσίας. Ἐκεῖ τὸ πέρας πάντων τῶν ἐλπισθέντων καὶ νῦν ἐλπιζομένων ἡ περιοχὴ πάντων τῶν ἀγαθῶν, ἡ φανέρωσις τῶν κεκρυμμένων, καὶ τότε μόνον θεωρουμένων τὸ ἔσχατον τέλος, οὗ ἐπέκεινα παντελῶς οὐδέν. Ἐκεῖ Πατὴρ προσκυνεῖται καὶ Υἱὸς δοξάζεται, Πνεῦμα Ἅγιον ἀνυμνεῖται, ἡ ἐνιαία τῆς μιᾶς ἐν Τριάδι θεότητος φύσις»*. (Λόγος ΙΔ΄ εἰς τὴν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου P.G. 97α στ. 1100C-1101A).

Ἡ Ἐκκλησία ὁμολογεῖ τὶς δύο παρουσίες τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ψάλλει·

«Θεὸς Κύριος καὶ ἐπέφανεν ἡμῖν.

Εὐλογημένος ὁ Ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου» (Ψαλμ. 117, 26).

Ἀναμένουσα τὸν Ἐρχόμενο ἐπαναλαμβάνει μαζὶ μὲ τὸν Ἀπόστολο Παῦλο *«Μαρὰν Ἀθᾶ»* (Α΄ Κορ. ιστ΄ 22).

Καὶ μετὰ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου· *«Ναί. Ἔρχου, Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ»* (Ἀποκ. κβ΄ 20).

Ὁ πιστὸς ἀτενίζοντας πρὸς τὸν ἔνδοξο Κύριο καὶ Σωτῆρα, τὸν Λυτρωτὴ Κύριο Ἰησοῦ Χριστό, τὸν αἰώνιο Νικητὴ τῆς ἁμαρτίας, τῆς φθορᾶς, τοῦ θανάτου, τοῦ διαβόλου, ζεῖ μέσα στὸν κόσμο μὲ τὴν πεποίθηση, ὅτι *«οὐ γὰρ ἔχομεν ὧδε μένουσαν πόλιν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπιζητοῦμεν»* (Ἑβρ. ιγ΄ 14). Ὁ πιστὸς μὲ τὸν ἀγῶνα του ἐγκαταλείπει τὴν γῆ τῆς δουλείας καὶ πορεύεται πρὸς τὴν οὐράνια πατρίδα του, τὴν Εὐλογημένη Βασιλεία τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, *«ὅπου ἦχος καθαρὸς ἑορταζόντων καὶ βοώντων ἀπαύστως Κύριε δόξα σοι»* (Β΄ τροπάριον Αἴνων τῆς Μεγ. Τρίτης).

